

УДК 316.334

Е. А. Гансова

д-р філос. наук, проф.,

кафедра соціології Інституту соціальних наук ОНУ імені І. І. Мечникова

к. 40, Французький бул., 24/26, Одеса-58, 65058, Україна

Тел.: 38 (048)686092, e-mail: kafedra_soc_onu@ukr.net

СОЦІОЛОГІЧНА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ¹

Політика держави в галузі національної безпеки потребує методологічного обґрунтування. Соціологія може найбільш ефективно виконати цю функцію, оскільки вона є інтегративним знанням. Центральні поняття соціології — «норми» та «інститути». Цим елементам соціальної структури суспільства належить стабілізаційна функція. Разом з тим важливо враховувати специфіку кожної сфери суспільного життя, цілі та засоби їх досягнення.

Ключові слова: соціологія, норми, інститути.

Кожна сфера соціального життя, крім загальних, має й власні стабілізуючі фактори, які необхідно враховувати в разі загроз. Застосування галузевих соціологічних теорій, таких як економічна соціологія, соціологія політики, соціальна політика, соціологія комунікацій та інших дозволяє зрозуміти та застосувати на практиці специфічні для кожної сфери норми та інститути. Далі ми пропонуємо види національної безпеки та засоби, які відповідальні за її збереження.

Економічна безпека може розглядатися як такий стан правових норм і відповідних їм інститутів безпеки, які б гарантували позитивні темпи економічного розвитку, здатність зберігати чи відновлювати виробництво, забезпечувати стійке функціонування кредитно-фінансової системи тощо.

Політична безпека — це стан правових норм і відповідних їм інститутів безпеки, які гарантують захист суверенітету, територіальної цілісності, політичної незалежності та конституційного устрою держави.

Соціальна безпека — стан правових норм і відповідних їм інститутів безпеки, які дозволяють гарантувати захист прав та свобод людини, духовних і матеріальних цінностей суспільства.

Воєнна безпека — стан правових норм і воєнної організації, держави, які дозволяють: стримувати і послідовно знижувати шляхом проведення політики безпеки рівень воєнної загрози і небезпеки застосування збройної сили з боку вірогідного противника; успішно відбивати агресію в разі виникнення воєнного конфлікту; виключати або максимально обмежувати деструктивний прояв збройної сили всередині держави. При цьому в осно-

¹ Тези доповіді на Першій Міжнародній науково-практичній конференції «Соціальні, психологічні та політичні проблеми транскордонної безпеки», що відбулася з 31 жовтня по 1 листопада 2013 року в Одесі.

ву забезпечення воєнної безпеки України повинні закладатись три базові концепції: воєнно-політичного партнерства; оборонного стримування; відбиття можливої агресії

Екологічна безпека — стан правових норм і відповідних їм інститутів безпеки, які гарантують захист середовища проживання людини, груп і суспільства. Джерела загроз і небезпек: технологічно небезпечні виробництва та засоби збройної боротьби (особливо масового ураження).

Технологічна безпека — стан правових норм і відповідних їм інститутів безпеки, які гарантують наявність у державі конкурентоспроможних технологій, а також дозволяють виключити деструктивні наслідки технологічної недосконалості господарської діяльності. Джерела загроз та небезпек: технологічна відсталість; технологічно небезпечні виробництва.

Інформаційна безпека — стан правових норм і відповідних їм інститутів безпеки, які гарантують постійну наявність даних для прийняття стратегічних рішень та захист інформаційних ресурсів країни.

Отже можна стверджувати, що проблема забезпечення національної безпеки України має багатоплановий характер, її складові (компоненти) мають географічний, геополітичний, соціальний, біологічний, технічний, воєнний та інші виміри. Тому комплексне вирішення проблеми національної безпеки повинно базуватися на методології соціологічної науки, яка дозволяє на суто науковій основі здійснювати синтез ефективної системи забезпечення національної безпеки.

Зазначена методологія є необхідною передумовою адекватного відображення та врахування в практичній діяльності суб'єктів державного управління національною безпекою багатовимірної природи поняття національної безпеки, а також приведення різнопредметних знань у сфері суспільних, природничих, технічних та воєнних наук в органічну єдність при вирішенні практичних проблем національної безпеки.

Стаття надійшла до редакції 06.11.2013

Э. А. Гансова

кафедра социологии Института социальных наук ОНУ имени И. И. Мечникова
к. 40, Французский бул., 24/26, Одесса-58, 65058, Украина

СОЦИОЛОГИЧЕСКАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Резюме

Политика государства в области национальной безопасности нуждается в методологическом обосновании. Такую функцию может успешно выполнить социология, которая представляет собой интегративное знание. Центральными для социологии понятиями являются категории: «нормы» и «институты». Именно эти элементы социальной структуры общества выполняют стабилизирующую функцию. Вместе с тем важно учитывать специфику каждой сферы жизни общества, ее цели и средства их достижения.

Ключевые слова: социология, нормы, институты.

E. Gansova

Department of sociology of the Institute of Social Sciences
Odessa I. I. Mechnikov National University
r. 40, French Bul., 24/26, Odessa-58, 65058, Ukraine

SOCIOLOGICAL METODOLOGY FOR NATIONAL SECURITY STUDIES

Summary

The state national security needs scientific methodology. Sociology can perform this function because it integrates different kinds of knowledge. Central notions of sociology are «norms» and «institutes». These elements of social structure carry out function of stability. However it is important to consider peculiarities of every sphere of social life.

Key words: sociology, norms, institutes.